

СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ КОРЕКЦІЙНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ КАМ'ЯНЕЦЬ- ПОДІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА ДО ТРАДИЦІЙНИХ ТА ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ РОБОТИ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ

У дослідженні подано опитування на предмет зацікавленості та ставлення студентів факультету корекційної та соціальної педагогіки і психології Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка до традиційних та інноваційних форм та методів роботи бібліотек університету.

Ключові слова: *традиція, інновація, бібліотека, бібліотечний фонд, комп'ютеризація.*

У професійній періодиці друкується багато матеріалів про роботу бібліотек ВНЗ в умовах реформування вищої освіти України. Про це писали Т. Ярошенко, В.Г. Дригайло, Т.М. Костирко, Л. Костенко.

Практично всі проблеми бібліотек, в тому числі й університетських, на сьогодні безпосередньо пов'язані з соціально-економічними умовами, що примушують їх шукати свою нішу в культурному і інформаційному середовищі, брати на себе іноді невластиві бібліотекам функції, своєчасно реагуючи на потреби користувачів. Такий стан справ вимагає руху вперед, тобто застосування інновацій в роботі бібліотек, що зараз і відбувається. Проте не варто відкидати і традиційні методи роботи. З метою виявлення читачьких потреб та ступеню відповідності їм бібліотеки було проведено опитування студентів Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Результати опитування допомагають створити картину нинішнього стану бібліотеки і намітити подальші перспективи розвитку.

На питання анкети відповідали 53 студенти 1 курсу та 71 – 5 курсу факультету корекційної та соціальної педагогіки і психології КПНУ, що складає 10% від усієї кількості студентів, що навчаються на цих факультетах. Приблизно 42% з них – першокурсники, решта вже закінчує навчання в університеті. Відповідно різні погляди опитаних та досвід роботи в університетській бібліотеці.

Учасникам опитування запропонували дати визначення поняттям «традиція» та «інновація» у бібліотеці. 68% опитаних дали лише термінологічне визначення понять; 32% відповіли докладно, з прикладами, де до традиційних видів роботи бібліотеки віднесли обслуговування читачів, індивідуальну роботу з ними і таке інше. На думку студентів, традиційним і обов'язковим для бібліотеки є довідково-бібліографічне обслуговування, робота з книжковим фондом та просвітництво.

Відносно інновацій думки респондентів розділилися. Перша: інновації – це зміни у бібліотечній діяльності, що стосуються форм, методів і видів роботи бібліотеки (наприклад, платне обслуговування в читальних залах, реклама, комп'ютеризація бібліотечних процесів). Друга: інновації – це зміни, нововведення, що впроваджуються у бібліотечну діяльність, але як такі з нею не пов'язані. Їх впровадження обумовлене часом, економічними умовами в країні. Бібліотекам доводиться шукати шляхи виживання і брати на себе невластиві функції, щоб надалі визначити своє місце в інфраструктурі. Наприклад, до інновацій студен-

ти віднесли вибір пріоритетних напрямів діяльності бібліотек, створення при бібліотеках комп'ютерних класів для навчання роботи з бібліотечними програмами. Інноваційними процесами, на думку опитуваних, є також залучення до роботи фахівців не бібліотечних спеціальностей (психологів, соціологів та ін.).

Результати опитування показали розподіл думок студентів залежно від віку, але незалежно від напрямку навчання. Отже, студенти старшого курсу розглядали традиції та інновації з практичної точки зору, а першокурсники дали наукові визначення цих понять.

Наскільки сьогодні студенти зацікавлені у впровадженні нового в діяльність університетської бібліотеки загалом та факультетських зокрема? 20% опитаних визнали себе прибічниками традиційної роботи бібліотек. Згодні з нововведеннями, що відбулися в останні роки, але не в усьому, 38% опитаних. І 42% заявили, що в роботі бібліотеки потрібні корінні зміни. Ставлення студентів до модернізації бібліотек залежало також від особистої забезпеченості навчальною літературою та комп'ютерною технікою.

На запитання про особисту готовність сприйняття бібліотечних інновацій, 33% відповіли, що згодні з нововведеннями, але не зовсім готові до їх сприйняття; 59% дали відповідь «готовий» і 8% – «ні».

Головними причинами неготовності до різного роду інновацій названі слабка матеріально-технічна база бібліотек та недостатня підготовка персоналу.

40% опитаних вважають, що інновації не бібліотечних форм і методів роботи абсолютно непотрібні університетським бібліотекам. На думку респондентів, вирішальними чинниками впровадження інновацій є також матеріальна зацікавленість працівників та орієнтація на європейський досвід.

Одне з питань анкети було присвячене профільності факультетських бібліотек та необхідності розподілу книжкових фондів та фондів періодики. 46% опитаних сказали, що це передусім данина традиціям, 41% – необхідність, 6% затруднилися відповісти, а 4% відповіли, що університетські бібліотеки не повинні працювати за профілем або напрямом.

Студенти старшого курсу при опитуванні відмітили зміни в роботі університетської бібліотеки, як позитивні (71%), так і негативні (11%). 60% респондентів (в основному першокурсники) вважають, що у зв'язку з впровадженням нововведень та інновацій у бібліотеці збільшилася кількість читачів. 15% респондентів звернули увагу на зміну змісту роботи з читачами (приділяється більше уваги індивідуальному спілкуванню з читачами). 15% констатували поліпшення іміджу бібліотеки, 7% – погіршення рівня обслуговування працівниками бібліотеки.

Найбільше зацікавлення опитуваних викликала тема: «Якби я був директором бібліотеки...» Думки висловлювалися у двох напрямках: традиційна робота бібліотеки і зміни або удосконалення її діяльності. У відповідях прозвучало, що традиційним в роботі бібліотеки необхідно залишити передусім усі форми безкоштовного обслуговування усіх категорій читачів. Велика увага приділена вдосконаленню довідково-бібліографічної роботи, інформаційного обслуговування. Учасники опитування зазначили також, що в кожній бібліотеці є свій певний неповторний стиль діяльності, і впровадження інновацій може змінити його, не залишивши від традицій каменя на камені.

У відповідях на питання анкети респонденти показали високу міру зацікавленості і особистої ініціативи в інноваційному розвитку бібліотеки. Аналіз показав, що зміни, які вони хотіли б здійснити, працюючи в ролі директора університетської бібліотеки, пов'язані, в основному, з матеріально-технічною

базою. Респонденти загострили увагу на необхідності вдосконалення форм обліку і статистики, зменшення їх трудоемкості. Вдосконалення, на їх думку, потребує також система обслуговування читачів (посилення штрафних санкцій для боржників і читачів, що псують книги). Уявивши себе в ролі керівника, студенти запропонували наступні варіанти нововведень бібліотечної діяльності: зміна графіку роботи бібліотеки, збільшення заробітної плати за великі навантаження бібліотекарів, впровадження автоматизації бібліотечних процесів у факультетських бібліотеках, скорочення об'єму масової роботи, розширення площ бібліотек, поліпшення інтер'єру.

Пофантазувавши на тему бібліотеки майбутнього, студенти змалювали невідомі перспективи її розвитку. Описуючи майбутнє, учасники опитування уявили бібліотеки повністю комп'ютеризованими, а їх функції практично звели до задоволення запитів читачів через пошукові програми в мережі Інтернет. Торкнулися проблем збереження бібліотечних фондів. На думку опитаних, книжковий фонд бібліотек майбутнього – це фонд цифрової інформації. Запропоновано залишити в паперовому вигляді тільки архівні матеріали. Змінили б види і структуру носіїв інформації, удосконалили систему копіювання основних джерел. З анкет видно, що студенти схиляються також до автоматизованих форм обліку, статистики, планування і звітності в бібліотеках та їх мінімізації.

Аналізуючи результати опитування, можна зробити висновок, що бібліотека майбутнього – це інформаційний центр, де буде усе необхідне для отримання інформації, її зберігання, використання і поширення; створені усі умови для задоволення потреб користувачів. Значну частину у відповідях становили ідеї, присвячені господарському облаштуванню бібліотеки, були й дещо дивні. Так, дехто пропонував ввести уніформу для співробітників бібліотек, інші – відкрити в стінах бібліотек маленькі кав'ярні для читачів і тому подібне. Велика увага в анкетах приділена удосконаленню охоронної системи бібліотек, зокрема бібліотеки факультетів КСПП та психології. Внесені пропозиції з удосконалення організації управління, наприклад, впровадження контрольної системи та спонсорської допомоги.

На запитання, які фахівці потрібні для здійснення перетворень у бібліотеках ВНЗ, 25% опитуваних вказали на необхідність в штаті психолога, 23% – спеціаліста з комп'ютерних технологій, 16% – консультативної допомоги довідково-бібліографічного відділу, 15% – менеджера, 6% – соціолога для виявлення найбільш суттєвих проблем, пов'язаних з бібліотечним обслуговуванням, професійними і особистими інтересами самих бібліотекарів. 11% опитаних вказали, що у підрозділах потрібні просто фахівці з бібліотечної справи.

Аналіз результатів дослідження свідчить про те, що бібліотекам вищих навчальних закладів, окрім всього іншого, своїм першочерговим завданням слід вважати виховання у студентів любові до паперової книги, до роботи з нею, оскільки існує загроза її зникнення у бібліотеках майбутнього. Необхідно велику увагу приділяти пошуку цілеспрямованих новітніх технологій популяризації літератури, які забезпечують формування в студентів щоденної потреби в роботі з книгою. Проте це не повинно відволікати від максимального задоволення інформаційних потреб читачів.

Сучасні соціально-економічні умови ставлять сьогодні перед бібліотеками завдання, які неможливо вирішити, дотримуючись лише традиційних форм і методів роботи культурно-освітніх установ. Функції бібліотек розширюються, переплетення інноваційних процесів з традиційними дає новий результат,

що відповідає сучасним вимогам. Бібліотека прагне зайняти гідне місце в інфраструктурі навчального закладу.

Список використаних джерел:

1. Гичка І.І. Бібліотека-медіатека / І.І. Гичка // Виховна робота в школі. – 2006. – № 11. – С. 27–39.
2. Каленов Н.Е. Электронные каталоги библиотек с точки зрения пользователя / Н.Е. Каленов. – М., 2006. – С. 32–39.
3. Костенко Л. Бібліотека інформаційного суспільства / Л. Костенко, М. Сорока // Бібл. вісник. – 2002. – № 3. – С. 33–38.
4. Левандовская Ю.В. Автоматизированная библиотека вуза: проблемы директора / Ю.В. Левандовская // Научные и технические библиотеки. – 2004. – №7. – С. 19–24.
5. Прокопчук В.С. Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету: роки становлення й розквіту : історичний нарис / В.С. Прокопчук, Л.Ф. Філінюк. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – С. 63–74.
6. Стельмах В.Д. На каком фундаменте строить / В.Д. Стельмах// Библиотекарь. – 1990. – № 7. – С. 2–6.

В исследовании подан опрос на предмет заинтересованности и отношения студентов факультета коррекционной и социальной педагогики и психологии Каменец-Подольского национального университета им. И. Огienка к традиционным и инновационным формам и методам работы библиотек университета.

Ключевые слова: традиция, инновация, библиотека, библиотечный фонд, компьютеризация.

This investigation contains the result of questionnaire which is based on opinions of interested students in Ivan Ogienko National University of Kamyanets-Podilsky, social pedagogics and psychology department. Library staff of the University use the traditional methods in their work and the new at the same time.

Key words: tradition, innovation, library, library fund, computerization.

Отримано: 19.09.2012

УДК 027.7:004

Н. О. Соловійова,

м. Кам'янець-Подільський

ИНТЕГРАЦИЯ БИБЛИОТЕК ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В ОБ'ЄДНАНІ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНІ СТРУКТУРИ

У статті розглядаються сучасні інформатизаційні процеси бібліотек ВНЗ та інтеграція у бібліотечно-інформаційні корпорації

Ключові слова: бібліотека ВНЗ, напрями інформатизації бібліотеки, інтеграційні процеси, корпоративні проекти.

Система вищої освіти покликана забезпечити духовний розвиток людини та суспільства, від її якості залежить інтенсивність відновлення інтелектуального потенціалу народу. Характерними рисами сьогодення є зростання широти спектра інформаційних потреб в усіх категоріях споживачів інформації, в тому числі і студентів, їхня інтегрованість, багато профільність. Задовольнити такі інформаційні потреби неможливо без комплексного підходу із забезпечення, здійснення кооперації, координації, мережевої взаємодії бібліотек та інших інформаційних установ.